

Voorwoord

De ouderenpsychologie is een specifiek, nog betrekkelijk jong aandachtsgebied binnen de psychologie, dat ook in Nederland snel aan betekenis wint. Door de dubbele vergrijzing en de vragen die daaruit voortkomen wordt dit onderdeel van de psychologie steeds belangrijker. Naarmate het percentage ouderen verder stijgt, komen psychologen en andere hulpverleners in toenemende mate in contact met ouderen. Gezondheidszorg is steeds meer ouderenzorg.

Ouderenpsychologie verdient ruim aandacht in de basisopleiding en vervolgopleidingen van psychologen. Niet alleen vanwege de geschetste demografische en maatschappelijke ontwikkelingen, maar ook omdat het ouder worden en oud zijn een integraal onderdeel zijn van het mens-zijn, en daarmee een onmisbaar onderdeel van de basiskennis van psychologen. Ook in het onderwijs aan andere disciplines in de gezondheidszorg, in beleidsfuncties en in wetenschappelijk onderzoek is kennis van ouderenpsychologie toenemend van belang.

De agenda van de sociale wetenschappen en dus ook van de ouderenpsychologie wordt in belangrijke mate bepaald door ontwikkelingen in de samenleving. In hoofdstuk 1 worden deze samengevat in de begrippen continuïteit, pluriformiteit en autonomie. De opvatting dat deze begrippen de richting bepalen waarin het vak zich beweegt, vond instemming bij de benaderde auteurs. De auteurs zijn afkomstig van vele universiteiten, medische centra en instellingen: Radboud Universiteit Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen, Universiteit van Amsterdam, Universiteit Maastricht, Universiteit Utrecht, Vrije Universiteit Amsterdam, Vrije Universiteit Brussel, Trimbos-instituut, Kenniscentrum Rehabilitatie, diverse zorginstellingen, ggz-instellingen en psychologenpraktijken. Dit brede draagvlak garandeert tegelijkertijd de diversiteit in accenten, benaderingen en opvattingen. Dit handboek heeft tot doel evenwichtig aandacht te geven aan de eenduidige richting waarin de discipline zich beweegt en aan de talloze wegen die in die richting lopen.

Aan de definitieve keuze van een titel voor dit handboek is enig debat voorafgegaan. De termen 'ouderenpsychologie' en 'gerontopsychologie' kwamen wisselend als winnaar uit de strijd. Gekozen is voor de term 'ouderenpsychologie'. Een doorslaggevend argument is dat deze term aansluit bij de grove driedeling in Kinderen & Jeugd – Volwassenen – Ouderen, die in de gezondheidszorg en in de beroepsgroep wordt gehanteerd. Daarnaast is een niet onbelangrijk argument dat het een heldere term is die nauwelijks uitleg behoeft. 'Gerontopsychologie' zou ook een zeer geschikte term zijn geweest, omdat de reikwijdte van deze term nog iets breder is dan die van de term 'ouderenpsychologie'. Het omvat namelijk zowel de doelgroep ouderen als het ontwikkelingsproces van het ouder worden. Voor niet-ingewijden zal deze term echter meer uitleg behoeven. Ook de termen 'psychogerontologie' en 'geropsychologie' zijn in overweging genomen. De term 'psychogerontologie' kwam niet in aanmerking omdat het in dit handboek nadrukkelijk gaat om een aandachtsgebied binnen de psychologie en niet binnen de gerontologie. Ook de term 'geropsychologie' viel af omdat deze term minder gangbaar is in het Nederlands.

Dit handboek beoogt in de eerste plaats psychologen, maar daarnaast ook andere hulpverleners die in de gezondheidszorg met ouderen werken of daartoe worden opgeleid, een basis te bieden om hun werk gefundeerd en geïnspireerd te verrichten. Door de jaren heen zijn in Nederland

verschillende boeken verschenen op het gebied van de ouderenpsychologie. Enerzijds praktijkgerichte boeken, waarin de nodige kennis en ervaring vanuit het werkveld is verzameld, vooral vanuit Nederland. Anderzijds wetenschappelijke boeken die inzicht geven in de theorievorming en internationale wetenschappelijke bevindingen op het vakgebied. Boeken waarin beide aspecten zijn verenigd ontbreken, of beperken zich tot specifieke thema's. Dit handboek wil in deze leemte voorzien. Dit boek is een combinatie van praktijk en theorie: de praktijkgerichte invalshoek die aansluit bij de vragen die zich voordoen bij het werken met ouderen, gecombineerd met de actuele theoretische en wetenschappelijke stand van zaken.

De redactie,
Anne Margriet Pot
Yolande Kuin
Marja Vink